PRESSA

2016-cı ilin yanvar-sentyabr ayları üçün Azərbaycan Respublikasının

T Ə D İ Y Ə B A L A N S I[1]

2016-cı ilin yanvar-sentyabr aylarında ölkənin tədiyə balansı üzrə CƏB kəsiri 1.1 mlrd. $ təşkil etmişdir. Qeyri-neft sektoru üzrə CƏB-in kəsiri isə ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətən 20.3% (1056 mln.$) azalaraq 4.1 mlrd. $ olmuşdur. Hesabat dövründə maliyyə hesabının kəsiri də ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətən 3.3 dəfə azalaraq 2.0 mlrd. $ təşkil etmişdir (dollarlaşma istisna olmaqla kəsir 1.5 mlrd. $ təşkil edir).

2016-cı ilin yanvar-sentyabr aylarında tədiyə balansının əsas göstəriciləri

Mln. $

Cari əməliyyatlar	***-1113.3***
Xarici ticarət balansı	2914.9
Xidmətlər balansı	-2270.5
İlkin gəlirlər balansı	-1797.9
-İnvestisiya gəlirlərinin repatriasiyası	1566.8
Təkrar gəlirlər balansı	40.2
Kapital hesabı	***-40.1***
Maliyyə hesabı	***-1973.7***
Xalis maliyyə aktivləri	*4572.4*
o cümlədən:	
-xaricə yönəldilmiş birbaşa investisiyalar	2086.8
-portfel investisiyaları	-52.2
-törəmə maliyyə alətləri	-0.7
-digər investisiyalar	2538.5
Xalis maliyyə öhdəlikləri	*2598.7*
o cümlədən:	
- Azərbaycana cəlb olunmuş birbaşa investisiyalar	5430.0
- cəlb olunmuş investisiyaların repatriasiyası	-2088.0
- portfel investisiyaları	481.6
- digər investisiyalar	-1224.9
Balanslaşdırıcı maddələr	***1936.9***
***Tədiyə balansının ümumi saldosu** (Ölkənin ehtiyat aktivlərinin dəyişməsi; "+" artım, "-" azalma)*	***-1190.2***

***Qeyd:** Tədiyə balansı hesablamalarında xam neftin faktiki orta qiyməti 40$ (ötən ilin müvafiq dövründə 51$) olmuşdur.*

1 Tədiyə balansının metodoloji tərtibatı ilə bağlı http://cbar.az/assets/1186/final_metod.pdf *səhifəsinə müraciət edilə bilər.*

Cari əməliyyatlar hesabı

2016-cı ilin yanvar-sentyabr aylarında cari əməliyyatlar hesabında 1113.3 mln. $ məbləğində kəsir yaranmış, o cümlədən neft-qaz sektoru üzrə cari hesabın profisiti 3.0 mlrd.$ məbləğində olmuşdur. Neft-qaz sektorunun profisiti qeyri-neft sektoru üzrə cari hesabın 4.1 mlrd. $ məbləğində kəsirinin 73.1%-ni örtmüşdür.

Mln.$

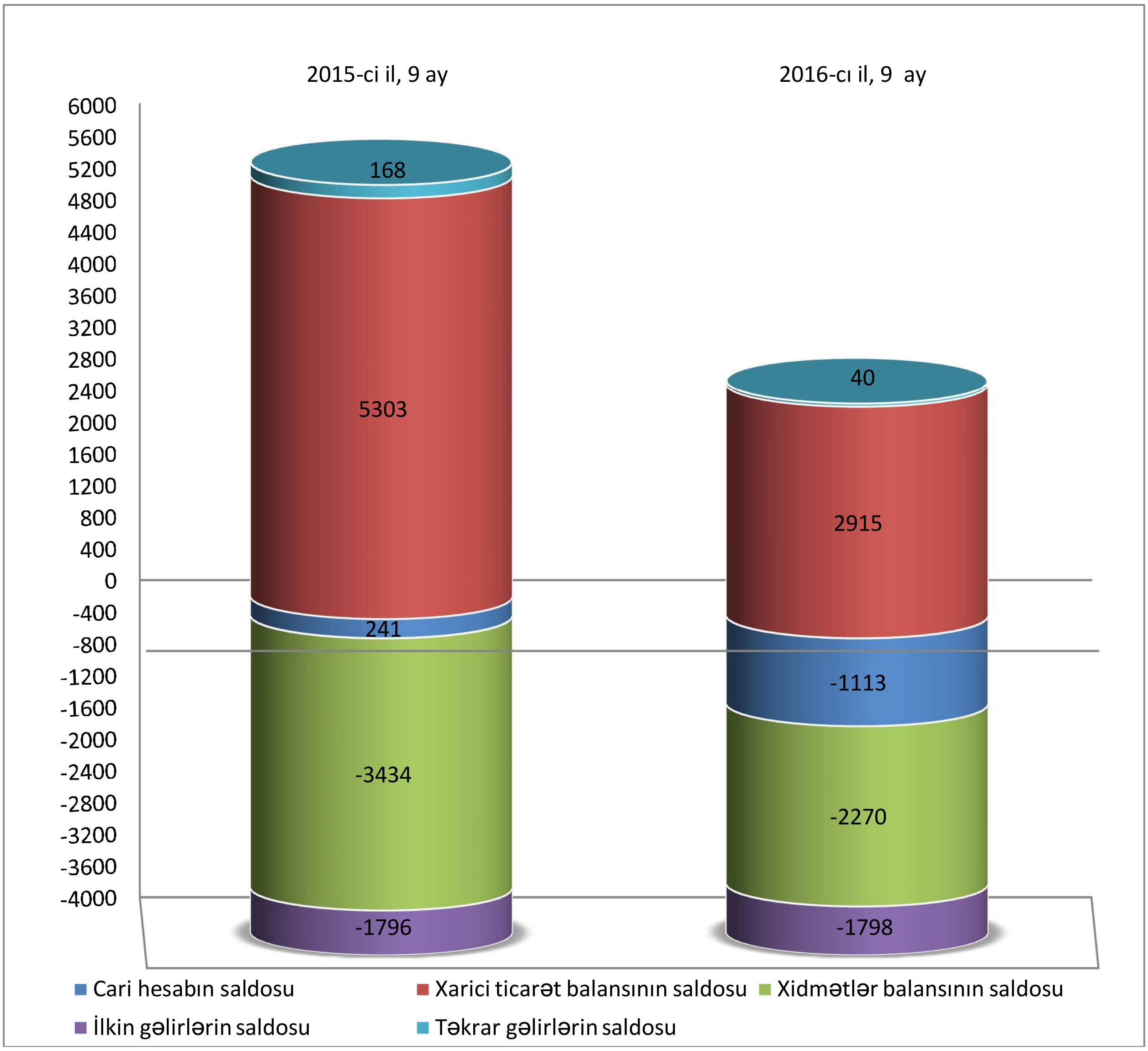

Xarici ticarət balansı

Xarici ticarət dövriyyəsi 16.2 mlrd. $ təşkil etmiş və *xarici ticarət balansı 2.9 mlrd. $ məbləğində müsbət saldo ilə nəticələnmişdir*.

2016-cı ilin yanvar-sentyabr aylarında Azərbaycanın dünyanın 178-dək dövləti ilə ticarət əlaqələri olmuşdur. Xarici ticarətin 13%-i MDB üzvü olan dövlətlərin, 87%-i isə digər xarici dövlətlərin payına düşür.

Əmtəə ixracı. Hesabat dövründə əmtəə ixracı 9.5 mlrd.$ təşkil etmişdir. İxrac olunmuş malların strukturunda neft-qaz məhsullarının payı 91.8% olmuşdur.

Xarici dövlətlərə 7.7 mlrd.$ neft məhsulları ixrac olunmuş, ixrac olunmuş neft məhsullarının 346.4 mln.$-ı neft emalı məhsullarının, 7.4 mlrd. $-ı isə xam neftin ixracının payına düşür.

2016-cı ilin yanvar-sentyabr aylarında ölkənin **qeyri neft-qaz** ixracı 784.3 mln.$ təşkil etmişdir.

Əmtəə idxalı. Hesabat dövründə əmtəə idxalı 6.6 mlrd. $ təşkil etmişdir, o cümlədən istehlak mallarının idxalının ümumi dəyəri isə 2923.1 mln. $ olmuş, bunun da 1055.0 mln. $-ı ərzaq məhsullarının payına düşür. Qeyri-neft sektoru üzrə idxal ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətən 13% azalaraq 4.8 mlrd. $ olmuşdur. Bu azalmanın əsas səbəbi isə minik avtomobillərinin (64.9%), tütün və tütün məhsullarının (47.8%), əczaçılıq məhsullarının (29.2%) azalması ilə bağlıdır.

İdxalın strukturunda xarici investisiyalar hesabına gətirilmiş maşın-avadanlıqların və malların xüsusi çəkisi 24.5% təşkil etmişdir.

Xidmətlər balansı

2016-cı ilin yanvar-sentyabr aylarında xarici dövlətlərlə Azərbaycanın iqtisadi əlaqələrində qarşılıqlı xidmətlər əsas yerlərdən birini tutmuş və bu xidmətlərin ümumi həcmi 8.8 mlrd. $ təşkil etmişdir. Bunun 5.5 mlrd. $-ı qeyri-rezidentlər tərəfindən Azərbaycanın rezidentlərinə, 3.3 mlrd.$-ı isə Azərbaycan rezidentlərinin xarici ölkələrin rezidentlərinə göstərilən xidmətlərdir.

Qarşılıqlı xidmətlər dövriyyəsinin 16.8%-i nəqliyyat xidmətləri üzrə aparılan əməliyyatların payına düşür. Ümumi dəyəri 1471 mln. $ olan nəqliyyat xidmətlərinin 56.2%-i qeyri-rezidentlərin Azərbaycanın nəqliyyat sistemlərindən istifadə etmələri ilə əlaqədardır.

Azərbaycanın rezidentlərinin qeyri-rezidentlərə göstərdikləri nəqliyyat xidmətlərinin dəyəri 827 mln. $, qeyri-rezidentlərin Azərbaycan rezidentlərinə göstərdikləri nəqliyyat xidmətlərinin dəyəri isə 644 mln. $ təşkil etmişdir.

2016-cı ilin yanvar-sentyabr aylarında qarşılıqlı turizm xidmətlərinin dövriyyəsi ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətən 8.3% artaraq 3.9 mlrd. $-dan çox olmuşdur. Beləliklə, ötən ilin müvafiq dövründə turizm xidmətləri üzrə yaranmış 259 mln. $-lıq kəsir 2016-cı ilin 9 ayının yekunu üzrə 207 mln. $-lıq profisitlə əvəzlənmişdir.

Öz növbəsində xarici ölkələr tərəfindən Azərbaycan rezidentlərinə turizmlə bağlı göstərilən xidmətlərin dəyəri 1847.9 mln. $ məbləğində olmuşdur. Bunun 72.6%-i Azərbaycan vətəndaşlarının şəxsi səfərləri ilə bağlı xarici ölkələrdə olarkən sərf etdikləri vəsaitlərin (məkik idxal üçün vəsaitlər istisna olmaqla) payına düşür.

Hesabat dövründə qeyri-neft sektoru üzrə qeyri-rezidentlərə ödənilən tikinti xidmətlərinin dəyəri ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətən 2.2 dəfə azalaraq 86 mln. $ təşkil etmişdir. Qeyri-neft sektoru üzrə qeyri-rezidentlərə ödənilən digər işgüzar xidmətlərin dəyəri isə ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətən 27.9% azalaraq 474 mln. $ olmuşdur.

İlkin gəlirlər balansı

Hesabat dövründə gəlirlər üzrə daxilolmaların və ödənişlərin ümumi dövriyyəsi 3.3 mlrd. $-a çatmışdır. Bunun 77.3%-ni (2.5 mlrd. $) Azərbaycandan ödənişlər təşkil edir. Bu məbləğin isə əsas hissəsini (1791 mln.$) beynəlxalq neft-qaz konsorsiumları üzrə xarici investorların payına düşən gəlirlərin repatriasiyası (əsasən xam neft şəklində) təşkil edir.

Təkrar gəlirlər balansı

Təkrar gəlirlər üzrə xarici ölkələrlə aparılan əməliyyatların ümumi dəyəri 901.7 mln.$ məbləğində qiymətləndirilmişdir. Bu məbləğin 52.2%-ni ölkəyə daxilolmalar təşkil edir.

Təkrar gəlirlər üzrə ümumi daxilolmaların 91.9%-ni xarici ölkələrdən fiziki şəxslərin pul baratları, 4.5%-ni ölkəyə gətirilən humanitar idxal mallarının dəyəri, 3.6%-ni isə digər daxilolmalar təşkil edir.

Bütövlükdə, təkrar gəlirlər üzrə əməliyyatların saldosu müsbət 40.2 mln. $ təşkil etmişdir.

Maliyyə hesabı[2]

2016-cı ilin yanvar-sentyabr aylarında ölkənin xalis maliyyə aktivləri 4.6 mlrd.$ artmışdır. Bu göstərici əsasən xaricə yönəldilmiş birbaşa investisiyalar (2086.8 mln.$), portfel investisiyaları (-52.2 mln.$), törəmə maliyyə alətləri (-0.7 mln.$) və digər investisiyalar (2538.5 mln.$) hesabına formalaşmışdır. Hesabat dövründə ölkənin xalis maliyyə öhdəlikləri isə 2.6 mlrd.$ təşkil etmişdir ki, bu da xaricdən cəlb olunmuş xalis birbaşa investisiyalar (3342.0 mln.$), portfel investisiyaları (481.6 mln.$) və digər investisiyalar (-1224.9 mln.$) hesabına formalaşmışdır.

2016-cı ilin yanvar-sentyabr ayları üzrə xalis maliyyə aktivləri və öhdəlikləri

Mln.$

	Aktivlər	**Öhdəliklər**
Birbaşa investisiyalar	**2086.8**	**3342.0**
- neft–qaz sektoru	1502.3	2221.3
- digər sektorlar	584.5	1120.7
Portfel investisiyaları	**-52.2**	**481.6**
Törəmə maliyyə alətləri	**-0.7**	
Digər investisiyalar	**2538.5**	**-1224.9**
- ticarət kreditləri və avanslar	2482.6	244.5
- kreditlər və ssudalar	-157.9	-878.3
-depozitlər və nağd valyuta	213.8	-591.1
C Ə M İ	**4572.4**	**2598.7**

2 Beynəlxalq Valyuta Fondunun tədiyə balansı üzrə yeni (6-cı nəşr) Təlimatının tələblərinə uyğun olaraq tədiyə balansının strukturunda kapital və maliyyə hesabı Aktivlər/Öhdəliklər prinsipi üzrə təsnifləşdirilmişdir. Bununla əlaqədar olaraq cədvəl göstəriciləri yeni strukturda verilmişdir.

Birbaşa investisiyalar

Birbaşa investisiyalar formasında xaricdən cəlb olunmuş sərmayələrin ümumi məbləği 5.4 mlrd. $ olmuşdur. Bu investisiyaların strukturunda neft-qaz sektorunun xüsusi çəkisi 79.2% təşkil etmişdir.

Qiymətləndirmələrə görə qeyri-neft sektoruna cəlb olunmuş birbaşa investisiyaların ümumi məbləği 1131.8 mln. $ olmuşdur.

Kreditlər və digər investisiyalar

Hesabat dövründə kreditlər və ssudalar üzrə xalis maliyyə aktivləri 157.9 mln.$, xalis maliyyə öhdəlikləri isə 878.3 mln.$ azalmışdır.

Depozitlər və nağd valyuta üzrə xalis maliyyə aktivləri 213.8 mln.$ artmış, xalis maliyyə öhdəlikləri isə 591.1 mln.$ azalmışdır.

Ehtiyat aktivləri

Hesabat dövründə ölkənin ehtiyat aktivləri 1190 mln. $ məbləğində azalmışdır.